

Zdjęcie: Grzegorz Ziukowski

RAPORT

MERYTORYCZNY

AMNESTY

INTERNATIONAL

POLSKA

2021

RAPORT MERYTORYCZNY 2021

AMNESTY
INTERNATIONAL

RAPORT ROCZNY ZAWIERA:

1. [Prawa człowieka w Polsce](#)
 - a. [Równe traktowanie](#)
 - b. [Praworządność](#)
 - c. [Działania na rzecz praw osób w kryzysie uchodźstwa](#)
2. [Kampanie dotyczące kryzysów praw człowieka na świecie](#)
3. [Pandemia COVID-19 a prawa człowieka](#)
4. [Projekt Amnesty ALERT](#)
5. [Maraton Pisania Listów](#)
6. [Aktywizm i edukacja na rzecz praw człowieka](#)
 - a. [Aktywizm – Grupy Lokalne i Zespoły tematyczne](#)
 - b. [Sieć edukacji praw człowieka](#)
 - c. [Edukacja Przyszłości](#)
 - d. [Twój głos ma MOC – Młodzi ludzie bronią praw człowieka!](#)
7. [Prawa człowieka w filmie](#)
8. [Nagroda pióro nadziei za pracę medialną na rzecz praw człowieka](#)
9. [Członkostwo Amnesty w Polsce](#)

PRAWA CZŁOWIEKA W POLSCE

Stowarzyszenie Amnesty International kontynuowało w 2021 roku kampanie dotyczące praw człowieka w Polsce. Kampanie te kierowane były do osób decyzyjnych w Polsce, do przedstawicielstw organizacji międzynarodowych - UE, ONZ, RE lub ich agencji czy organów doradczych, aktywistów i aktywistek organizacji społecznych i pozarządowych, osób, które doświadczyły naruszeń praw człowieka lub są na nie narażone, nauczycieli, nauczycielek i osób zaangażowanych w edukację praw człowieka, młodzieży szkolnej oraz szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego w kraju i zagranicą.

Szeroko zakrojone działania Stowarzyszenia obejmowały:

- ✓ monitorowanie oraz analizę prawa i praktyki w poszczególnych obszarach mających wpływ na realizację praw człowieka w Polsce, również w kontekście projektowanych zmian, oraz sporządzanie stosownych raportów;
- ✓ reagowanie i nagłaśnianie przypadków naruszeń praw osób indywidualnych, które ukazują systemowy problem gwarancji praw człowieka w Polsce;
- ✓ pracę rzeczniczą i medialną: publikowanie oświadczeń, stanowisk, komunikatów prasowych, opinii prawnych, udział w posiedzeniach komisji sejmowych i senackich oraz zespołów parlamentarnych, jeśli tylko organizacji zezwolono na taki udział;
- ✓ przygotowanie pogłębionych materiałów informacyjnych;
- ✓ mobilizację społeczeństwa: petycje oraz angażujące materiały aktywistyczne (ulotki, broszury, grafiki wykorzystywane w mediach społecznościowych);
- ✓ edukację praw człowieka: przygotowanie materiałów edukacyjnych, szkolenia dla aktywistów i aktywistek oraz warsztaty dla młodzieży szkolnej przy udziale ekspertów i ekspertek.

Zakres tematyczny podejmowanych działań obejmował: **równe traktowanie, praworządność oraz działania na rzecz praw osób w kryzysie uchodźstwa.**

1. RÓWNE TRAKTOWANIE

W ramach działań Stowarzyszenia skupionych wokół równego traktowania, prowadzonych w ciągu całego roku, możemy wyróżnić kilka obszarów:

- **Wolność od przemocy ze szczególnym uwzględnieniem przemocy ze względu na płeć i przemocy seksualnej**

W 2021 roku Stowarzyszenie konstituowało swoje działania w ramach kampanii "TAK to miłość", podejmując temat przemocy seksualnej. W lutym i marcu 2021 roku prowadziliśmy kampanię, w ramach której opublikowano pięć wywiadów z różnorodnymi parami na temat podejścia i zrozumienia zgody na seks w relacjach. Wywiady ukazały się w Wysokich Obcasach - zarówno w druku jak i na portalu online. Ponadto we współpracy z influencerką „Kasia co z tym seksem” i seksuolożką przygotowano kurs online na temat kultury gwałtu.

Amnesty International przygotowała także stanowisko w odpowiedzi na propozycję zmiany Kodeksu karnego w zakresie przestępstwa zgwałcenia. W ramach działań zebrano kolejne 7000 podpisów pod petycją w sprawie zmiany definicji zgwałcenia w polskim prawie.

W 2021 komitet GREVIO wydał raport w zakresie implementacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Amnesty International przekazywała Komitetowi swoje uwagi odnośnie do działań polskich władz i komunikowała ustalenia raportu. Ponad 10 tysięcy osób podpisało się pod apelem do polskiego rządu przeciwko wypowiedzeniu ww. Konwencji.

- **Prawa seksualne i reprodukcyjne**

Stowarzyszenie skupiło się na dalszym komunikowaniu zagrożeń związanych z wejściem w styczniu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, ograniczającego dostęp do aborcji embriopatologicznej, który zapadł w 2020 roku. Apel przeciwko ograniczeniu dostępu do aborcji podpisało ponad 24 000 osób. W roku 2021 Amnesty kontynuowała swoją pracę w ramach międzynarodowej koalicji organizacji pozarządowych skupionych na prawach seksualnych i reprodukcyjnych.

W ramach działań koalicji przedstawiciel Amnesty był obecny na spotkaniach rzeczniczych w Parlamencie Europejskim oraz z Komisją Europejską. Ponadto dalej nagłaśniano sytuację w Polsce we współpracy z innymi sekcjami Amnesty.

Amnesty International monitorowała także na bieżąco różne formy nękania aktywistek działających na rzecz praw seksualnych i reprodukcyjnych oraz przygotowywała się do działań w temacie dekryminalizacji aborcji.

- **Wolność od dyskryminacji**

Amnesty International w 2021 wystartowała z nową kampanią „Odważ się poznać”, skupioną na kompleksowym wsparciu praw osób LGBTI w Polsce. Kampania ta została przygotowana przy wsparciu sekcji tematycznej **Queer Amnesty** oraz we współpracy z queerowymi artystami i artystkami.

W ramach kampanii wydano materiały edukacyjne, z których korzystały szkoły podczas Tęczowego Piątku, a także zorganizowano kampanię outdoorową w kilku miastach Polski. Petycje w obronie praw osób LGBTI podpisało ponad 22000 osób.

Przedstawiciele Stowarzyszenia współpracowali także z innymi organizacjami pozarządowymi oraz odbywali spotkania rzecznicze z Specjalnymi Sprawozdawcami oraz Niezależnymi Ekspertami ONZ w tym temacie. Przy temacie praw osób LGBTI Stowarzyszenie po raz pierwszy współpracowało z influencerami na platformie Tik Tok. Podjęto także głębszą współpracę z sekcją norweską Amnesty International oraz zatrudniono badacza i rozpoczęto badania w temacie nękania aktywistów LGBTI w Polsce.

Ponadto Stowarzyszenie kontynuowało pracę nad sprawą trzech aktywistek oskarżonych o obrazę uczuć religijnych. Przedstawiciele Stowarzyszenia obserwowali i relacjonowali w mediach społecznościowych rozprawy sądowe w Płocku, a pod petycją żądającą oczyszczenia ich z zarzutów podpisało się ponad 30 000 osób. Kontynuowano współpracę z innymi sekcjami w tym zakresie. Dzięki zaangażowaniu ruchu przekazano obrończyniom praw człowieka tysiące listów z wyrazami solidarności i wsparcia od osób z naszego kraju, jak i zagranicy.

2. PRAWORZĄDNOŚĆ

Amnesty kontynuowała pracę w obszarze praworządności w Polsce. Sekcja przygotowała obszerny raport o praworządności dla Komisji Europejskiej (*Raport na temat stanu przestrzegania praworządności oraz niezależności sądownictwa w 2020-2021*). W raporcie opisano m.in. dalsze zmiany w polskim

ustawodawstwie naruszające niezależność sądownictwa i liczne postępowania przed ETPCz oraz TSUE. Stowarzyszenie przygotowało również wkład do analizy stanu implementacji Planu Działania przyjętego w ramach Rady Europy (Strengthening judicial independence and impartiality: Council of Europe presents action plan, 2016-2021).

W indywidualnych sprawach kilku sędziów, toczących się przed ETPCz Amnesty International złożyła opinie przyjaciela sądu (amicus curiae), a w przypadku postępowania w sprawie Igora Tulei przed Izbą Dyscyplinarną wystąpiło z wnioskiem o zezwolenie na obecność w posiedzeniu obserwatorzy Stowarzyszenia Amnesty International, ze względu na potrzebę ochrony interesu społecznego, który objęty jest zadaniami statutowymi Stowarzyszenia Amnesty International.

Stowarzyszenie przeprowadziło też kolejną odsłonę kampanii **“Wolne sądy, wolni ludzie”**.

Z Pracownią Duży Pokój i Pictures Doc współpracowaliśmy przy wystawie **“Sprawiedliwość”** przedstawiającej sylwetki sędziów niezłomnych. Publikowaliśmy wywiady z sędziami Igorem Tuleją Beatą Morawiec i Pawłem Juszczyznym. Ten ostatni był również gościem jednego z cyklicznych spotkań dla członków grupy Alert.

Za pomocą komiksów i krótkich opisów przybliżaliśmy ważne dla obrońców praw człowieka i **“zwykłych ludzi”** wyroki polskich sądów, stających w obronie prawa do zgromadzeń. Na ich podstawie powstał też kurs nanolearningowy przybliżający kluczowe zagadnienia dotyczące niezależności sądownictwa i tezy wyroków odnoszących się do możliwości brania udziału w zgromadzeniach.

Kampania cieszyła się dużą popularnością i zainteresowaniem skutkującymi zebraniem kolejnych podpisów pod petycją [„Stań w obronie niezależnych sądów”](#) z rekordową w zeszłym roku liczbą 25 712 podpisów.

3. DZIAŁANIA NA RZECZ PRAW OSÓB W KRYZYSIE UCHODŹSTWA

Od sierpnia 2021 r. na granicy polsko-białoruskiej trwał kryzys humanitarny. Tysiące uchodźców i migrantów zostało uwięzionych w strefie przygranicznej. Amnesty International w odpowiedzi na tę sytuację przeprowadziła śledztwo cyfrowe dowodzące, że Polska dopuściła się bezprawnej praktyki pushbacków – czyli wywózek uchodźców bez wszczynania przewidzianych prawem procedur.

Stowarzyszenie odbyło również wizytę w Usnarzu Górnym, gdzie na granicy pod okiem uzbrojonych funkcjonariuszy przetrzymywane były 32 osoby z Afganistanu. Następnie Amnesty opublikowała raport będący dokumentacją sytuacji na miejscu. Amnesty International przygotowała też petycję skierowaną do Premiera Polski z żądaniem zaprzestania bezprawnych wywózek.

Stowarzyszenie wzięło również udział we wspólnej kampanii różnych organizacji społecznych zatytułowanej **„Ratujmy ludzi na granicy”**, która zawierała apel do rządu o dopuszczenie pomocy medycznej i humanitarnej do strefy przygranicznej. Organizacja monitorowała na bieżąco sytuację na granicy polsko-białoruskiej i informowała o niej w kraju oraz za granicą.

KAMPANIE DOTYCZĄCE KRYZYSÓW PRAW CZŁOWIEKA NA ŚWIECIE

Stowarzyszenie Amnesty International zidentyfikowało potrzebę szybkiego i skutecznego reagowania na nagłe kryzysy prawa człowieka na świecie. Dlatego od początku 2019 roku prowadzimy działania w tym zakresie w nowej formule pod nazwą „kampanie kryzysowe”.

Kampanie kryzysowe w 2021 roku dotyczyły nagłych wydarzeń za granicą, w których liczył się szybki czas reakcji. Każda kampania charakteryzowała się wysoką intensywnością działań i stosunkowo krótkim czasem wzmożonej aktywności (około 4 tygodni). Jedynie kampania dotycząca sytuacji na Białorusi została rozpisana na znacznie dłuższe działania ze względu na szczególnie trudną sytuację praw człowieka w tym kraju i duże zainteresowanie polskiego społeczeństwa.

Celem kampanii kryzysowych było doprowadzenie do pozytywnych zmian w zakresie praw człowieka, podniesienie świadomości społeczeństwa, wzmocnienie wizerunku Amnesty International jako organizacji odpowiadającej na aktualne kryzysy oraz poszerzenie grona wspierających Stowarzyszenie osób o nowych odbiorców. Każda z kampanii obejmowała działania informacyjne, edukacyjne, publikacje w mediach społecznościowych i stronie www, współpracę z mediami oraz działania rzecznicze.

W 2021 roku przeprowadzone zostały 3 kampanie kryzysowe:

- **ZAMACH STANU W MJANMIE**

1 lutego 2021 r. wojsko Mjanmy (Tatmadaw) rozpoczęło aresztowania dziesiątek osób, pośród których znalazła się faktyczna głowa państwa Aung San Suu Kyi i prezydent Win Myint. W miesiącach następujących po puczu ludność Mjanmy organizowała w całym kraju pokojowe protesty, na które armia odpowiedziała przemocą. Siły bezpieczeństwa w sposób zaplanowany, z premedytacją stosowały wobec protestujących broń, której zazwyczaj używa się na polu bitwy. Wojsko ogłosiło roczny stan wyjątkowy. W Mjanmie od kilku lat dochodzi do zbrodni przeciwko ludzkości w świetle prawa międzynarodowego. W ramach kampanii informowaliśmy o tym co dzieje się w Mjanmie i wyjaśnialiśmy na czym polegają i kto jest odpowiedzialny ze naruszenia praw człowieka

Amnesty International udokumentowała dziewięć z jedenastu zbrodni przeciwko ludzkości wymienionych w Statucie Rzymskim Międzynarodowego Trybunału Karnego, w tym morderstwo, tortury, deportacja lub przymusowy transfer, gwałt i inna przemoc seksualna, prześladowania, wymuszone zaginięcia oraz inne nieludzkie czyny, takie jak wymuszony głód.

Amnesty International dołączyła do wezwania #NotOneBulletMore z ponad 200 organizacjami oraz przygotowała petycję skierowaną do Rady Bezpieczeństwa ONZ wzywającą do:

- ✓ nałożenia kompleksowego embarga na eksport broni do Mjanmy, które obejmuje bezpośrednie i pośrednie dostarczanie, sprzedaż lub przekazywanie, w tym tranzyt i przeładunek wszelkiej broni, amunicji oraz innego sprzętu wojskowego i bezpieczeństwa, w tym zapewnianie szkoleń i innej pomocy wojskowej i obronnej;
- ✓ nałożenia ukierunkowanych sankcji finansowych na urzędników wyższego szczebla Mjanmy odpowiedzialnych za poważne naruszenia praw człowieka;
- ✓ skierowania sprawy sytuacji w Republice Związku Mjanmy do Międzynarodowego Trybunału Karnego, w celu pociągnięcia winnych zbrodni do odpowiedzialności.

Z petycją dotarliśmy do prawie 5 tys. osób. Więcej informacji o kampanii można przeczytać [tutaj](#).

• **ESKALACJA PRZEMOCY NA OKUPOWANYCH TERYTORIACH PALESTYNY**

W maju 2021 doszło do eskalacji przemocy na Okupowanych Terytoriach Palestyny. W odpowiedzi na wzmożone demonstracje ze strony obywateli Palestyny, 24 maja władze izraelskie rozpoczęły „Operację Prawo i Porządek” wymierzoną głównie w palestyńskich demonstrantów. Izraelskie media poinformowały, że operacja miała na celu „wyrównanie rachunków” z osobami zaangażowanymi w protesty i „zniechęcenie” do dalszych demonstracji.

W wyniku działań Izraela życie i zdrowie straciły tysiące cywilów, dziesiątki tysięcy osób zostało przesiedlonych, a infrastruktura zniszczona. Izraelska policja popełniła szereg naruszeń wobec Palestyńczyków w Izraelu i okupowanej Jerozolimie Wschodniej, prowadząc dyskryminacyjną kampanię represyjną, w tym masowe aresztowania, bezprawnie używając siły wobec pokojowych demonstrantów oraz poddając zatrzymanych torturom i innym formom znęcania się, zarówno w trakcie, jak i po zakończeniu zbrojnych działań wojennych w Izraelu i Gazie.

Amnesty International udokumentowała:

- ✓ Masowe aresztowania wymierzone w palestyńskich aktywistów;
- ✓ Bezprawne użycie siły wobec palestyńskich demonstrantów;
- ✓ Tortury palestyńskich więźniów;
- ✓ Brak ochrony Palestyńczyków przed planowanymi atakami grup żydowskich suprematystów.

Stowarzyszenie upowszechniało informacje o naruszeniach praw człowieka na obszarach OTP prowadząc kampanię w mediach społecznościowych, organizując wywiad z Partycją Sasnal z PISM w celu przedstawienia szerszego kontekstu sytuacji na Bliskim Wschodzie.

W celu zwiększenia międzynarodowej presji na Izrael, uruchomiliśmy również petycję do Sekretarza Stanu USA, by Stany Zjednoczone zareagowały na naruszenia zarówno jako sojusznik Izraela, jak i stały członek Rady Bezpieczeństwa. Z petycją dotarliśmy do prawie 3 tys. osób.

Więcej informacji o kampanii można przeczytać [tutaj](#) i [tutaj](#).

• **SOLIDARNI Z BIAŁORUSIĄ**

Kontynuacja działań w reakcji na tłumienie masowych protestów i represje wobec krytyków władzy. W ramach kampanii uruchomiliśmy odrębną podstronę poświęconą sytuacji na Białorusi, na której zamieściliśmy informacje o sytuacji poszczególnych grup społecznych: medyków, artystów, kobiet, seniorów i dzieci, a także o represjach stosowanych przez reżim wobec poszczególnych osób.

By przybliżyć i wzmocnić głos Białorusinów i Białorusinek, którzy kontynuują walkę o swoje prawa, pomimo gróźb, tortur czy masowych zatrzymań, przygotowaliśmy wydarzenie Solidarni z Białorusią - spotkanie z Outriders i Białoruskim Młodzieżowym Hubem. Do rozmowy zaprosiliśmy twórców projektu “Unblock” z Outriders: Julię Aleksiejewę oraz Jakuba Górnickiego, a także przedstawicieli białoruskiego młodzieżowego hubu, którzy działają na rzecz pomocy emigrantom i uchodźcom z Białorusi. Nasz artykuł o sytuacji na Białorusi można było również przeczytać w Krytyce Politycznej.

Zebrałiśmy ponad 1000 wiadomości od członków i członkiń Amnesty skierowanych do Białorusinów, z których powstało solidarnościowe [video](#). Więcej o kampanii można przeczytać [tutaj](#).

PANDEMIA COVID -19 A PRAWA CZŁOWIEKA

W 2021r. Stowarzyszenie zaangażowało się globalna kampanię w sprawie zapewnienia szczepionek przeciw COVID-19 dla wszystkich bez dyskryminacji. COVAX, międzynarodowa inicjatywa, której misją jest zapewnienie sprawiedliwej dystrybucji szczepionki na całym świecie, wciąż mierzył się z ogromnym niedoborem szczepionek. Rządy bogatych państw pozostawiły społeczeństwa w krajach o niskim i średnim dochodzie bez sprawiedliwego dostępu do szczepionek, testów i leczenia. Tymczasem wiadomo było, że jeśli cały świat nie będzie bezpieczny, to epidemia nigdy się nie skończy.

Amnesty opublikowało przewodnik o tym, jaka powinna być “uczciwa” szczepionka:

<https://amnesty.org.pl/uczciwa-szczepionka-przeciwko-covid-19/>

Uruchomiła też międzynarodową petycję wzywającą firmy farmaceutyczne, by zapewniły szczepionkę dla wszystkich: <https://www.amnesty.org/en/get-involved/take-action/covid-19-vaccination-pharmaceutical-companies/>

Prowadziliśmy też działania rzecznicze w sprawie zawieszenia niektórych postanowień Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS) w celu złagodzenia praw wynikających z ochrony patentowej szczepionek kontaktując się w tej sprawie z właściwymi ministerstwami.

AMNESTY ALERT

„Amnesty ALERT” to zainicjowany w 2020 roku projekt, którego celem jest stworzenie grupy osób, które będą błyskawicznie reagować na naruszenia praw osób indywidualnych na całym świecie. W ciągu 2 lat działalności do grupy, zapisało się 4 847 osób, w tym 2 585 osób w ciągu całego drugiego roku.

Stowarzyszenie w ramach projektu ALERT przygotowało w 2021 roku 5 Pilnych Akcji. Są to inicjatywy uruchamiane, gdy osobie indywidualnej grozi niebezpieczeństwo i które dotyczą szeregu naruszeń praw człowieka (obywatelskich, politycznych, społecznych). W drugim roku projektu pod wszystkimi kampaniami na rzecz indywidualnych osób organizacja uzyskała poparcie w liczbie 49 087 podpisów. Prowadzono również na bieżąco monitoring sytuacji osób objętych Pilnymi Akcjami.

W 2021 r. uruchomiono również inicjatywę „ALERT za kulisami”. Dzięki niej członkowie grupy mają możliwość uczestniczyć w specjalnie dla nich przygotowanym cyklu rozmów i warsztatów. Jest to jedna z wielu form budowania grupy i jej zaangażowania. W 2021 r. odbyły się 3 takie spotkania.

Działania w ramach projektu „Amnesty ALERT” są kontynuowane i rozwijane w 2022 roku.

MARATON PISANIA LISTÓW

W 2021 roku Maraton Pisania Listów skończył 20 lat. Minęły dwie dekady, odkąd grupa przyjaciół z Polski wymyśliła, że zachęci każdego, aby w ciągu 24 godzin napisać jak najwięcej listów do decydentów w obronie kilku osób z różnych krajów, które doświadczają niesprawiedliwości. Akcja, która w roku 2001 przyniosła 2326 napisanych listów w Polsce, rozrosła się do największej, najbardziej rozpoznawalnej globalnej akcji w obronie praw człowieka.

W 2021 roku Maraton Pisania Listów przyniósł na całym świecie ponad 4,6 miliona akcji – listów, e-maili, smsów, tweetów i podpisów pod petycjami. W Polsce podjęliśmy ponad 150 tysięcy akcji.

W tym roku pisaliśmy listy i podejmowaliśmy inne działania, aby zmienić życie **Ciham** - nastolatki z Erytrei, pojmanej 8 lat temu podczas próby wyjazdu z kraju i odtąd zaginionej, **Imolaeyo**, uwięzionego pod fałszywymi zarzutami za udział i promowanie na Facebooku protestów przeciw brutalności policji w Nigerii czy **Zhang Zhan**, dziennikarki z Chin, więzionej za rzeczowe informowanie o rozwoju epidemii. Wśród bohaterek i bohaterów tegorocznego maratonu znalazł się także obrońca środowiska i praw rdzennej ludności z Gwatemali **Bernardo Caal Xol**, uwięziony prawnik praw człowieka **Mohamed Baker** z Egiptu, aktywistka praw kobiet z Meksyku **Wendy Galarza**, organizacja LGBTI **Sphere** z Ukrainy, nastoletnia dziennikarka obywatelska **Janna Jihad** z Okupowanych Terytoriów Palestyńskich, liderka ruchów studenckich **Rung Panusaya** z Tajlandii oraz pobity i uwięziony nastolatek z Białorusi **Mikita Zalatrou**.

Niedługo po zakończeniu maratonu otrzymaliśmy pierwszą dobrą wiadomość - Bernardo Caal Xol został zwolniony z zakładu karnego w Cobán po ponad czterech latach niesłusznego uwięzienia.

W maraton włączyły się biblioteki i instytucje, kancelarie prawne, koła studenckie, a także osoby indywidualne, choć największym motorem akcji w Polsce od wielu lat są szkoły. To szkoły pokazują nam, jak angażować całe społeczności do wyrażenia sprzeciwu dla naruszeń praw człowieka i po raz kolejny, mimo trudnej i niepewnej sytuacji pandemicznej ponownie stanęły na wysokości zadania.

20-lecie Maratonu Pisania Listów świętowaliśmy wraz z osobami, które pamiętają początek akcji oraz początki ruchu Amnesty w Polsce na wydarzeniu centralnym w klubokawiarni „Pardon to tu” w Warszawie. Wydarzeniu w Warszawie towarzyszyła debata online „Jakie losy czekają akcje na rzecz praw człowieka w szkołach?” z udziałem Witka Hebanowskiego, współtwórcy Maratonu Pisania Listów, Igi Kazimierczyk, jednej z inicjatorek kampanii „Wolna Szkoła” oraz Iwony Gac, nauczycielki i opiekunki Szkolnej Grupy Praw Człowieka w jednej ze szkół warszawskich. Debata prowadzona była przez Marzannę Pogorzelską, wykładowczynię i pełnomocniczkę ds. równego traktowania na Uniwersytecie Opolskim, od wielu lat związaną z Amnesty International.

Podczas dyskusji paneliści i panelistki sięgnęli do historii Maratonu Pisania Listów, opowiedzieli, jak rozwijał się na przestrzeni lat oraz o jego edukacyjnej wartości. Przedyskutowali również, jak planowane przez rząd zmiany w prawie oświatowym mogą zagrozić realizacji działań na rzecz praw człowieka w szkołach oraz jak działać na rzecz wolnej szkoły, która rozwija w młodych ludziach świadomość i wrażliwość na prawa człowieka. [Debatę obejrzyć można tutaj.](#)

AKTYWIZM I EDUKACJA NA RZECZ PRAW CZŁOWIEKA

AKTYWIZM – GRUPY LOKALNE I ZESPOŁY TEMATYCZNE

Grupy Lokalne i Zespoły tematyczne zrzeszają osoby zaangażowane w aktywizm na rzecz praw człowieka w swoich lokalnych społecznościach. W 2021 roku w całej Polsce działało 10 Grup Lokalnych i jeden Zespół tematyczny, które zrzeszały 139 osób. Powolne wychodzenie z trybu offline spowodowanego pandemią Covid-19, zaowocowało następującymi działaniami:

Odbyły się dwa zjazdy szkoleniowo-integracyjne dla osób koordynujących Grupy Lokalne (jeden w formie online, drugi stacjonarnie) oraz spotkanie sieciujące w Warszawie (tzw. Obóz Aktywistyczny) dla wszystkich osób aktywistycznych.

Grupy Lokalne zrealizowały 42 działania na rzecz praw człowieka – zarówno online, jak i offline. Poniżej kilka przykładów:

- ✓ Aktywny udział w Marszach Równości w czterech miastach w Polsce.
- ✓ Nagranie filmiku z podziękowaniami dla ustępującego z urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich Adama Bodnara.
- ✓ Obecność na festiwalu Pol'and'Rock, podczas którego rozmawialiśmy z festiwalowiczami o zgodzie na seks i prawach kobiet.
- ✓ Udział w solidarnościowych demonstracjach z Białorusią podczas protestów przeciwko reżimowi Łukaszenki.
- ✓ Grupa Lokalna w Krakowie współorganizowała Human Rights Festiwal razem z grupami z Węgier, Czech, Słowacji.
- ✓ Współorganizacja manifestacji sprzeciwiających się nielegalnym działaniom polskich władz względem uchodźców przebywających na granicy polsko-białoruskiej. Motywem przewodnim akcji było zielone światło.
- ✓ Jak co roku, Grupy Lokalne organizowały Maratony Pisania Listów w swoich miejscowościach. Kreatywność Grup w zakresie poszukiwania nietuzinkowych sposobów organizacji tego wydarzenia zaowocowało, m.in. Tramwajem praw człowieka w Szczecinie.

Rozpoczęliśmy projekt Webaktywizm, w ramach którego przeszkoliliśmy kilka osób w stosowaniu narzędzi social mediowych do promocji idei praw człowieka, w oparciu o dialog i nadzieję.

Zespół Queer Amnesty współtworzył razem z biurem Stowarzyszenia kampanię *Odważ się poznać*, dotyczącą praw osób LGBTI.

SIEĆ EDUKACJI PRAW CZŁOWIEKA

W 2021 roku Amnesty International rozwijała i wspierała Sieć Edukacji Prawa Człowieka, która zrzesza edukatorów_educatorki, nauczycieli_nauczycielki i Szkolne Grupy Praw Człowieka. Organizowaliśmy warsztaty, spotkania sieciujące, webinaria, a także publikowaliśmy materiały edukacyjne. W ramach projektu zrealizowano poniższe działania.

Stowarzyszenie przeprowadziło diagnozę Sieci edukacji praw człowieka, aby lepiej zbadać potrzeby i oczekiwania osób zrzeszonych w Sieci i przyjrzeć się dokładnie, w jaki sposób jeszcze lepiej wspierać osoby w pracy edukacyjnej z młodzieżą w temacie praw człowieka.

Powstało 7 nowych Szkolnych Grup Praw Człowieka. Obecnie w całej Polsce działa 35 Grup. Zorganizowano spotkanie sieciujące dla młodzieży ze Szkolnych Grup, w którym wzięło udział 38 osób oraz spotkanie dla nauczycieli i nauczycielek opiekujących się Grupami, w którym wzięło udział 11 osób. Grupy otrzymały 2 kalendaria edukacyjne na każdy semestr, które zawierały informacje o aktualnych kampaniach i projektach edukacyjnych Amnesty oraz przedstawiały propozycje podjęcia działań w międzynarodowe dni związane z prawami człowieka. Grupy podejmują coraz więcej działań poza warsztatami edukacyjnymi oraz organizacją Maratonu Pisania Listów. Przykładowe akcje zorganizowane w szkołach to minikampania na Dzień Zakochanych promująca partnerstwo w związkach, szacunek czy wystawa prac związanych ze Światowym Dniem Uchodźcy, w którą były zaangażowana cała społeczność szkolna.

Do oferty działań edukacyjnych wprowadzono metodę „Dialog o prawach człowieka” opracowaną przez Amnesty International Holandia. Metoda ta służy pogłębianiu rozumienia wpływu praw człowieka na codzienne życie oraz promowaniu dialogu ponad podziałami występującymi w spolaryzowanym społeczeństwie. Amnesty International Holandia przeszkoliło polską sekcję ze stosowania metody oraz wsparła zespół edukacji i aktywizmu w jej adaptacji do polskiego kontekstu. W efekcie powstał podręcznik wprowadzający edukatorów i edukatorki do metody Dialogu, przeprowadzono szkolenie trenerów i trenerek przygotowujące 6 osób do samodzielnego prowadzenia warsztatów w oparciu o tę metodologię i zorganizowano 10 sesji Dialogu o prawach człowieka, w których wzięło udział łącznie 46 osób.

Zorganizowano szkolenie edukatorskie dla 10 osób wprowadzające do facylitacji warsztatów edukacji praw człowieka.

341 osób wzięło udział w warsztatach edukacyjnych prowadzonych przez członków i członkinie Sieci edukacji praw człowieka.

Stowarzyszenie udzielało wsparcia psychologicznego i/lub prawnego osobom, które znalazły się w kryzysie bądź innej trudnej sytuacji ze względu na prowadzoną przez siebie działalność edukacyjną na rzecz praw człowieka.

EDUKACJA PRZYSZŁOŚCI

W 2021 Stowarzyszenie rozwijało swoją ofertę kursów internetowych w Akademii Praw Człowieka oraz nanolearningu, czyli krótkich form nauki publikowanych w mediach społecznościowych.

Zrealizowane działania:

- Opracowanie kursu „Prawo do Protestu” na platformie Akademia Praw Człowieka Amnesty.
- Publikacja 2 kursów nanolearningowych w mediach społecznościowych: o kulturze gwałtu (luty 2021) i praworządności (czerwiec 2022).

Do końca 2021 roku we wszystkich kursach w Akademii Praw Człowieka wzięło udział 813 osób z Polski, z czego 356 ukończyło przynajmniej jeden kurs. Każdy z dwóch kursów nanolearningowych opublikowanych w mediach społecznościowych (głównie na Instagramie) dotarł do ok. 1000 osób, z czego ok. 100 wchodziło w interakcje – odpowiadało na pytania, brało udział w ankietach, komentowało i udostępniało treści.

TWÓJ GŁOS MA MOC – MŁODZI LUDZIE BRONIĄ PRAW CZŁOWIEKA!

„Twój głos ma MOC – Młodzi ludzie bronią praw człowieka!” to dwuletni projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego z Funduszy EOG. Projekt rozpoczął się w styczniu 2021 roku i jest odpowiedzią na obecną sytuację w Polsce tj. szkodliwe zmiany w prawie i praktyce,

które podważają niezależność systemu sądownictwa, ograniczają wolność słowa i zgromadzeń oraz przestrzeń do działania na rzecz praw człowieka; retorykę osób sprawujących władzę, która stygmatyzuje mniejszości oraz grupy; systematyczne ograniczanie możliwości poruszania tematyki praw człowieka w szkołach.

W odpowiedzi projekt „Twój głos ma MOC – Młodzi ludzie bronią praw człowieka!” realizuje cele:

- Wyposażenie nauczycieli_nauczycielek i edukatorów_edukatorek pracujących z młodzieżą w wiedzę, strategię i narzędzia umożliwiające edukację na temat wyzwań dla praw człowieka w Polsce i mobilizowanie do aktywizmu.
- Budowanie wśród młodzieży i aktywistów_aktywistek wiedzy, umiejętności i postaw promujących prawa człowieka i reagowanie na ich łamanie.
- Rozwój kompetencji lokalnych liderów_liderek w zakresie monitorowania wybranych obszarów praw człowieka i prowadzenia działań rzeczniczych zmierzających do zmiany w świadomości decydentów, prawie lub praktyce.

W ramach projektu przeprowadzono w minionym roku następujące działania:

- Konferencja online otwierająca projekt, podczas której szukaliśmy odpowiedzi na następujące kwestie: Jak rozmawiać z młodymi ludźmi o kryzysie praworządności w Polsce? Jak komentować wypowiedzi polityków dehumanizujące przedstawicieli mniejszości seksualnych? Czemu warto angażować młodzież w dyskusje o tematach postrzeganych jako kontrowersyjne? Czy w polskiej szkole jest jeszcze przestrzeń na edukację o prawach człowieka? Szczytowa liczba odbiorców_odbiorczyń konferencji to 167 osób.
- Trzy dwudniowe szkolenia (dwa w formie online, jedno stacjonarne) dla 21 nauczycieli_nauczycielek, edukatorów_edukatorek, podczas których zdobywali_zdobywały wiedzę, strategię i narzędzia umożliwiające edukację na temat wyzwań dla praw człowieka w Polsce i mobilizowania młodzieży do aktywizmu.
- 42 warsztaty dla 668 młodych ludzi o przestrzeganiu praw człowieka w Polsce przeprowadzonych przez przeszkolonych nauczycieli_nauczycielki, edukatorów_edukatorki na podstawie materiałów merytorycznych i scenariuszy zajęć dla młodzieży poświęconych sytuacji w Polsce, z których powstanie materiał edukacyjny.
- Cztery webinaria oraz grupowe spotkanie wsparciowe dla nauczycieli_nauczycielek oraz edukatorów_edukatorek.
- Rozpoczęto cykle warsztatów z projektowania własnej kampanii metodą design thinking dla 45 młodych osób planujących kampanie prawoczułecze.
- Szkolenie dziewięciu osób liderek w zakresie standardów międzynarodowych ochrony praw człowieka, kompetencji samorządów w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji i działań równościowych oraz prowadzenia działań strażniczych i rzeczniczych w lokalnych społecznościach.

PRAWA CZŁOWIEKA W FILMIE

Nagroda Amnesty International za najlepszy film o prawach człowieka na festiwalu Millennium Docs Against Gravity

Amnesty International wręczyła nagrodę dla najlepszego filmu o prawach człowieka na 17. Festiwalu Filmowym Millennium Docs Against Gravity. Nagrodę otrzymał film „Pieśni Opresji” (reż. Marianne Hougen-Moraga / Estephan Wagner).

Jury obradowało w składzie Jakub Majmurek – publicysta, krytyk filmowy, Jacek Petrycki – operator, reżyser i scenarzysta filmowy oraz Draginja Nadaždin – dyrektorka Amnesty International Polska.

Film **“Pieśni Opresji”** otrzymał nagrodę “za ważką lekcję o złożoności mechanizmów społecznych rządzących światem, mrokach natury ludzkiej i meandrach naszej psychiki, pokazaną przez pryzmat historii niewielkiej społeczności. Reżyserem prostymi środkami formalnymi udało się w historii pozornie utopijnej i odciętej od świata wspólnoty niemieckiej w Chile jak w soczewce uchwycić uniwersalne prawdy o mechanizmach kontroli i zależności, działania zła i manipulacji, konsekwencjach wychowania w przemoc – i wychowania do przemocy. Łatwość z jaką zło ogarnia jednostki i wikła społeczność, przeraża równie mocno jak trwałość, z jaką wsiąka w życie. Film nie zatrzymuje się na portrecie społeczności, lecz idzie dalej: stawia pytania o konsekwencje obcowania ze złem i pokazuje złożoność rzeczywistości, w której żyjemy. Historia niemieckiej wspólnoty w Chile staje się lustrem, w którym przyrzeć się możemy historii ludzkości – i w którym warto przejrzeć się samemu”.

Jury zdecydowało także o przyznaniu wyróżnienia: otrzymał film **“Odwaga”** w reż. Aleksieja Paluyana.

W ramach festiwalu odbyła się także debata **„Do czego prowadzi zakaz aborcji? Kiedy państwo nie chroni, a ściga”**, której towarzyszył pokaz filmu „Salwador. Piekło kobiet” (reż. Celina Escher). Podczas debaty prowadzonej przez Karolinę Domagalską z udziałem koordynatora ds. równego traktowania Miko Czerwińskiego z Amnesty International, bohaterki filmu, Salwadorki niesłusznie skazanej na 30 lat więzienia za poronienie Teodory del Carmen Vásquez oraz reżyserki obrazu Celiny Escher poruszyliśmy kwestię zakazu aborcji i jego konsekwencji, rozmawialiśmy o zwyrodnieniu systemu i jego przyczynach, o mechanizmach opresji i ekstremizmie, ale także o siostrzeństwie, harcie ducha i sile solidarności oraz o Polsce i jej miejscu na niebezpiecznej drodze do całkowitego zakazu aborcji.

[Więcej o ubiegłorocznej edycji >>>](#)

[Więcej o nagrodach Amnesty >>>](#)

NAGRODA PIÓRO NADZIEI ZA PRACĘ MEDIALNĄ NA RZECZ PRAW CZŁOWIEKA

Pióro Nadziei to nagroda przyznawana co roku za działalność medialną, która przyczyniła się do pozytywnej zmiany na rzecz praw człowieka. To wyróżnienie dla tych, którzy swoją pracą medialną sprawiają, że prawa człowieka rezonują w przestrzeni publicznej.

Wśród nominowanych do nagrody za rok 2020 znaleźli się:

- **Anna Alboth** – działaczka społeczna i dziennikarka;
- **Jagoda Grondecka** – dziennikarka, publicystka, komentatorka ds. bliskowschodnich;
- **Ewa Ivanova** – dziennikarka “Gazety Wyborczej”;
- **Marta K. Nowak** – dziennikarka oko.press;
- **Outriders** – twórcy projektu Unblock na outride.rs.

Jury w składzie Ewa Ewart – dziennikarka, laureatka nagrody specjalnej Pióra Nadziei za całokształt pracy w mediach na rzecz praw człowieka, **Agata Kowalska** – dziennikarka, laureatka Pióra Nadziei 2016, **Draginja Nadaždin** – Dyrektorka Amnesty International Polska, **Witold Klaus** – członek Rady Programowej Stowarzyszenia Amnesty International Polska zdecydowało o przyznaniu nagrody właśnie Jagodzie Grondeckiej.

W laudacji czytamy: „Dziennikarstwo Grondeckiej to dziennikarstwo wiarygodne, bo nie posługuje się zapośredniczeniem i nie powiela schematów. To dziennikarstwo uważne na drugiego człowieka, pełne niestępiętej wrażliwości i szczerzej chęci zrozumienia. To dziennikarstwo krytyczne: nie zadowala się powierzchownymi wnioskami. To wreszcie dziennikarstwo niewygodne: nie pozwala zapomnieć o tym, o czym wolelibyśmy nie pamiętać – o odpowiedzialności za piętno, z jakim mierzą się teraz zwykli mieszkańcy zdewastowanego kraju. Odpowiedzialności, którą współdzielimy jako obywatele i obywatelki państw wysyłających wojska do Afganistanu i na Bliski Wschód.” Pełny tekst laudacji >>>

W 2020 roku wręczenie nagrody zastąpiło spotkanie online z laureatką, na którym mówiliśmy m.in. o codzienności życia w Afganistanie, kosztach wojny dla zwykłych ludzi, sytuacji kobiet, niezwykłej złożoności pejzażu społeczno-politycznego w regionie, a także o uchodźcach z Afganistanu. Nagranie dostępne jest na kanale YouTube Amnesty Poland.

[Więcej o decyzji jury i laureatach oraz nagraniu rozmowy >>>](#)

CZŁONKOWSTWO AMNESTY INTERNATIONAL W POLSCE

Liczba Członkiń i Członków Stowarzyszenia Amnesty International na koniec roku 2021 wynosiła **11 287**.

W okresie sprawozdawczym 212 479 osób swoimi działaniami wsparło organizację.

W ciągu roku zebrano łącznie 368 933 podpisów pod wszystkimi petycjami.

PETYCJE Z NAJWIĘKSZĄ LICZBĄ PODPISÓW:

„Stań w obronie niezależnych sądów” – 25 712 podpisów;

„Apel w obronie polskiej szkoły” – 24 405 podpisów;

„Odważ się wesprzeć osoby LGBTI w Polsce” – 20 323 podpisy.

